

Risk- och skyddsfaktorer bland barn och unga

Faktabladet bygger på en systematisk litteraturöversikt över vad som ökar och minskar risken för barn och unga att utveckla spelproblem senare i livet.

Hög socioekonomisk status kan skydda mot spelproblem

Hög socioekonomisk status kan skydda mot spelproblem, som till exempel lång utbildning och hög inkomst. Därför behöver vi fokusera på de bakomliggande faktorerna och främja åtgärder som förbättrar utbildningsmöjligheter, barns möjlighet till en hälsosam utveckling och att minska social utsatthet.

Föräldrar är viktiga

Föräldrar kan skydda barn mot spelproblem genom att de håller sig informerade om sitt barns liv, har en öppen och nära kommunikation och gör barnen delaktiga i beslut i hemmet. Föräldraskapsstöd bör därför ingå i det förebyggande arbetet.

Spelning och spelproblem kan leda till framtida spelproblem

Den som har spelproblem som ung har en högre risk att få spelproblem igen som vuxen. Det är även en högre risk om man deltagit i många olika spelaktiviteter. Om vi sätter in tidiga åtgärder för unga som har spelproblem eller deltar i många spelaktiviteter har vi större möjligheter att förebygga att de får spelproblem som vuxna.

SAMMANFATTNING

- Föräldrar kan skydda mot spelproblem genom att hålla sig informerade om sitt barns liv, ha en öppen och nära kommunikation och låta barnen vara delaktiga i beslut i hemmet.
- Tidigare spelproblem och låga skolresultat ökar risken att få spelproblem som vuxen.
- Vi kan förebygga att unga får spelproblem i vuxen ålder genom att sätta in tidiga åtgärder för unga som har spelproblem och deltar i många spelaktiviteter.
- Rikta förebyggande åtgärder mot flera problembeteenden samtidigt, till exempel spelproblem, brottslighet, riskkonsumtion av alkohol, användning av tobak och droger.
- Studier har framför allt undersökt risk- och skyddsfaktorer på individnivå. Vi vet mindre om vilka faktorer i närmiljön och i samhället som påverkar.

Resultat i skolan och kön spelar roll

En riskgrupp att utveckla spelproblem är unga med låga skolresultat. Att vara kille är även en riskfaktor att utveckla spelproblem. Andelen killar som spelar om pengar är också större än andelen tjejer. Impulsivitet kan också vara en riskfaktor för framtida spelproblem, framför allt hos killar.

MÅLGRUPP OCH SYFTE Här får du veta vad forskningen säger om de risk- och skyddsfaktorer som har betydelse för om barn och unga utvecklar spelproblem senare i livet. Kunskapen är viktig för att förebygga att barn och unga utvecklar spelproblem. Vi vänder oss till dig som beslutar om, utvecklar eller arbetar med förebyggande åtgärder, till exempel i kommuner, länsstyrelser eller ideella föreningar.

Detta faktablad är en del av Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd Förebygga spelproblem. Information om kunskapsstödet och alla produkter hittar du via spelprevention.se eller kunskapsguiden.se. Kunskapsstödet har tagits fram i samråd med Socialstyrelsen.

Andra riskfaktorer för spelproblem bland barn och unga:

- alkoholkonsumtion
- användning av cannabis och illegala droger
- användning av tobak
- depression
- erfarenheter av våld
- olagliga handlingar
- olagliga handlingar hos kompisar.

Faktorer som inte verkar påverka spelproblem

En del faktorer som undersöktes verkade inte öka risken att barn och unga får spelproblem. Exempel på sådana faktorer var aggression, ångestsymtom, stor tidig vinst eller förlust på spel om pengar, risktagande, negativ affekt (till exempel frustration) eller förmågan att kontrollera tankar, känslor och handlingar.

Rikta förebyggande åtgärder mot flera problembeteenden samtidigt

Unga som har ett problembeteende är mer benägna att utveckla flera problembeteenden. Riskfaktorerna för spelproblem liknar riskfaktorerna för andra problembeteenden, till exempel brottslighet, alkoholkonsumtion och användning av tobak och droger. Därför bör vi rikta de förebyggande åtgärderna mot flera problembeteenden samtidigt.

Behöver lära oss mer om närmiljöns och samhällets påverkan

Studier har framför allt gjorts om risk- och skyddsfaktorer på individnivå. Vi vet mindre om hur närmiljön och samhället i stort påverkar risken för barn och ungas eventuella framtida spelproblem. Till exempel saknas kunskap om bostadsområdets betydelse, men också effekten av lagstiftning eller kulturella normer. Vi behöver även mer kunskap om vilka faktorer som skyddar mot spelproblem för att utforma hälsofrämjande åtgärder.

VAD ÄR RISK- OCH SKYDDSAKTORER?

Riskfaktorer är sådant som ökar risken att utveckla spelproblem. Skyddsfaktorer är sådant som ökar motståndskraften mot att utveckla spelproblem eller dämpar effekten av riskfaktorerna. Läs mer om risk- och skyddsfaktorer i faktabladet Risk- och skyddsfaktorer för spelproblem.

EN SVENSK AVHANDLING FANN OLIKA RISKFAKTORER FÖR TJEJER OCH KILLAR

Den systematiska litteraturöversikten har inte analyserat tjejer och killar separat för de olika faktorerna. Men en svensk avhandling visar att riskfaktorer påverkar tjejer och killar på olika sätt. Risken att få spelproblem ökar till exempel för unga tjejer som har problem med ångest och oro eller känslomässig försummelse under uppväxten. Killar verkar inte påverkas på samma sätt. Tjejer med låga skolbetyg i årskurs 9 hade åtta gånger högre risk för spelproblem när de var 17-25 år jämfört med tjejer som hade höga skolbetyg. Killar med låga skolbetyg hade mer än dubbelt så stor risk för spelproblem jämfört med killar som hade höga skolbetyg.

Läs mer i avhandlingen:

Fröberg F. Problem gambling among young women and men in Sweden [Doktorsavhandling]. Stockholm: Karolinska Institutet; 2015.

VARIFRÅN KOMMER FAKTAN?

Faktan bygger på en systematisk litteraturöversikt över aktuell forskning om risk- och skyddsfaktorer som haft betydelse för att barn och unga senare i livet utvecklat spelproblem. Den australiensiska forskaren N.A. Dowling och hennes medarbetare har gått igenom alla studier mellan 1990 till 2015. De har identifierat totalt 15 studier i 23 artiklar som undersöker risk- och skyddsfaktorer över tid bland barn och unga att senare i livet utveckla spelproblem. Studierna kommer från Australien, Kanada, Nya Zeeland, Sverige och USA. De bedömde samtidigt effekten av risk- och skyddsfaktorerna genom en metaanalys.

Översikten gällde risk- och skyddsfaktorer hos barn (0-12 år), ungdomar (13-17 år) och unga vuxna (18-25 år).

LÄS HELA ÖVERSIKTEN

Dowling, N.A., Merkouris, S.S., Greenwood, C.J., Oldenhof, E., Toumbourou, J.W., Youssef, G.J. Early risk and protective factors for problem gambling: A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. Clin Psychol Rev. 2017 Feb;51:109-24.

Folkhälsomyndigheten